UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis. ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue] docto eos digne legenti. predicanti. aut ...

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

D[omi]nica p[ri]ma p[ost] octauas Epiphanie. II. Sermo. XX

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

Visual Library

ad cultū diuinū. Quia vt videmus cōiter peſſimā curā gerūt ɔcubinarij de filijs ſuis. ꝓpͤ qḋ cōiter fiūt male morigerati ꝛ indiſciplinati. fures. bibuli. luſores. ꝛ fornicarij. qꝛ ſequiť prēm ſua proles. Et hac racīōe ꝓhibeť etiā tales ordinari. qꝛ timor ē ne ſint parētū imitatores in malo. Scḋo dico ꝙ accedere ad cōcubinā ſemꝑ ē pctm̄ mortale. Patet qꝛ eſt cōtra amiciciā. q̄ debet eſſe ad alteꝝ. Eſt em̄ ɔtra prolis bonū qꝛ ɔtra eius educatiōeꝫ. vt dictū eſt. et cuꝫ h̄ qꝛ fit ex inordinata delectatiōe ſine intētione boni finis. ſcꝫ prolis. Tertio dico ꝙ nūꝙ̄ fuit licitū quacūꝙ̄ diſpoſitōe hr̄e cōcubinā neꝙ̄ ſm legem diuinā nec hūanā. Quia hoc eſſꝫ ɔ finem ꝑncipalē mr̄imonij ſcꝫ bonum prolis. Sꝫ diceres. tū Jacob habuit cōcubinas. ſil'r Dauid. ſil'r Salomon. Rn̄ſio ſm Thomā ſup. iiij. Sententiaꝝ. diſt. xxxiij. Q̄ fuerūt eis mr̄imonialiter cōiūcte vſꝙ̄ ad tpa vite. ſed ꝓ tāto concubine dicebanť qꝛ ad eas nō ꝑtinebat diſpoſitio familie nec opeꝝ domeſticoꝝ cōmunicatio. vñ ſimpl'r erant vxores. q̄a ad thoꝝ deſeruiebant viris. Sꝫ ſm q̄d cōcubine. qꝛ nō diſpenſabāt familiā. dicebātur Jlla ḡt em̄ dicebatur vxor que habuit regimen totius dom⁹. Sed iterū diceres. tm̄ xxxiij. diſt. Js q̄. dr̄. Si q̄s nō p̄t hr̄e vxorē. ſaltē loco eius habeat ɔcubinā. Rn̄deo ꝙ ibi cōcubinā nō vult intelligere mulierē ſolutā. ſed vxorē ductā ſine ſolēnitate dotis. vt eſt modus pauperū. Preterea dico ꝙ hr̄e plēs viros vni vxori mag̃ eſt contra naturam. ꝙ̄ hr̄e vni viro plēs vxores. ſm Thomam vbi ſupra.

Dñica ꝑma p⁹ octauas Epiphanie. II.

Sermo. XX

Nuptie facte ſunt Joh. ij. cap. Qm̄ vt ait ille magn⁹ pꝛ Aug⁹. in li. ḋ doctrina chriſtiana. Luxuria eſt inimica deo. inimica virtutib⁹. ꝑdit omēꝫ ſubaꝫ. ꝛ ad tp̄s voluptateꝫ diligēs futurā nō ſinit cogitare paupꝑtatē Hec ille. Vult dicere Augu⁹. ꝙ luxuria tā deo ꝙ̄ homini in corpe ꝛ aīa ꝛ tp̄ali ſubſtā tia eſt nociua in p̄nti ꝛ in futō egeſtatis inductiua. Vt igiť h̄ malū vitare hoīes poſſent. omipotēs ds̄ i ꝑma creatiōe mūdi ꝙ̄ cito ꝑmū hoīeꝫ creauit. ſociā ſibi feminaꝫ adiūxit in vxorē. vt eſſent duo ꝛ nō plēs in carne vna. q̄ten⁹ hō ſic legitimo vīc̄s cōiugio viciū luxurie effugeret ꝛ euitare poſſꝫ. Veꝝ qꝛ multi ꝑuerſoꝝ in dubiū verterēt talē ɔiūctionē legitimam maſculi ꝛ femie. nō eē ſacramentū nec in ſe licitā. ideo veniens dei fili⁹ in mundū h̄ ip̄m ɔiugiū tanꙗ̄ licitū ꝛ ſanctū voluit approbare ꝛ ɔfirmare. Nō q̄dem tūc dignat⁹ eſt facere qn̄ ad nuptias cū mr̄e ſua vocat⁹ nō recuſauit venire. ſed eas ſua p̄ñtia dignat⁹ eſt honorare. et miraculo in eis facto manifeſtiſſime decorare. De q̄b⁹ q̄deꝫ nuptijs dr̄ Nuptie facte ſunt ꝛc̄. In q̄b⁹ v̄bis ɔſideranda ē cōmendatio venerabiliū nuptiaꝝ q̄ facte ſunt ꝑ xp̄m. Et qꝛ q̄dā fc̄tē ſunt ſemel ꝛ nūꙗ̄ de cetero faciende. Alie ſepe fiūt. ꝛ ſepi⁹ ſunt iterande. Tertie vero ſemꝑ fiunt et cōtinuanť. Prime ſunt inter deū ꝛ hūanā naturā. Secūde ſunt inter deū ꝛ fidelem aiaꝫ. Tertie v̄o inter hominē ꝛ hominē. i. inter virū ꝛ feminā. Dico igiť ꝙ nuptie ſemel facte inter deū ꝛ humanā naturā ſunt ſacramētales ꝛ miſtice. q̄ ſunt bonitate incōꝑabiles. Alie ſunt allegorice ſeu tropologice ꝛ morales. gr̄a et pietate amabiles. Tertie ſunt hūane ꝛ corꝑales multum vtiles.

A

Dixi primo ꝙ quedā ſūt nuptie q̄ ſemel facte ſunt inter deum et humanam naturam ſacramētales ꝛ miſtice. que ſūt bonitate incōparabiles. Ex q̄ ſiq̄dem caritate ꝛ bonitate indicibili dei filius. diues in oēs. gl'a ꝛ honore ab eterno coronat⁹. hūanā naturā tam deſpectā ꙗ̄ abiectā paupculā ꝛ ancillā duxit in ſponſam et ɔiugem dulciſſimā. Sicut filius regis amore captus ancille cuiuſcūꙗ̄. quē nō generis nobilitas. nō forme ſpecioſitas. nō v̄tutū dignitas. nō diuitiaꝝ copia. nō parentū amicicia. ſꝫ ſola benignitas ad viuēdum ſibi attraxit. Juxta illud Joh. iij. Sic de⁹ dilexit mundū vt filiū ſuū vnigenitum daret. O ꙗ̄ admirabiles nuptie qꝫ ſublimes ꝛ incōꝑabiles. Et v̄e mirabiles. qm̄ vt dic̄ Bern̄. ſup cantica ſer. lxx. Omniuꝫ paſtor exinaniuit ſeip̄m ad h̄ vſꙗ̄ vt paſceret. ꝛ inuēt⁹ eſt inť lilia. adamat⁹ eſt ab inope. pauꝑ factus dilectus. ꝓpter ſimilitudinem. nō ſolū autem ſed et propter veritatē manſuetudinem et iuſticiam. ꝙ per eum ſcꝫ promiſſiones adimplete ſunt, ꝙ iniquitates remiſſe ſunt.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ꝙ ſup bi ſcꝫ pͥncipes demones vna cū ſuo
rege iudicati ſunt Hec ille. He nuptie figu
rate ſunt Geñ. xxviij. vbi dicit yſaac ad Ja
cob. i. pr̄ ad filiū. Non duces tibi vxorē de
genere chanaā. Sꝫ vade ꝛ pficiſcere ī me
ſopotamiā Syrie. De cauſa hͦ phibitio/
nis hͦ habeṫ. xxxij. q. ij. Chanaan interpre
taṫ poſſidens domos ꝛ ſignificat angelos
q̄ꝝ dn̄s naturā nō aſſumpſit. Ipi ei ſemꝑ
poſſidēt domos celeſtes. Sꝫ hūanā natu
rā aſſumere dignatꝰ eſt. q̄ī ꝺ ſyria. Syrij i/
terptanṫ ſublimes. ꝛ ſignificāt genꝰ hūanū
q̄d ſublime fuit ꝑ creationē. qꝛ ad ymagi/
nē dei factū. Hinc dicit apl's. Nuſꝙ ange/
los apprehēdit. ſꝫ ſemē abrahe. ad Hebre.
ij. Et dicit. ſemē Abrahe notanter. qꝛ ſm
Gorrā ſibi facta eſt pͥncipaliter promiſſio
Geñ. xv. In ſemine tuo bn̄dicenṫ oēs gen
tes. He nuptie facte ſunt in chana galilee.
id eſt. in celo trāſmigratiōis filij dei. Cha
na em̄ interpͥtaṫ zelus. Galilea trāſmigra/
tio. Per h em̄ oſtendit quē zelū habuit ad
nos dei filiꝰ. q̄ ꝓpt nos de ſede maieſtatꝫ in
exiliū nr̄e hūanitatꝫ voluit ꝺſcēdere. in tm̄
ꝙ oēs defectꝰ nr̄os aſſūpſit. pter ignorātiā
ꝛ pctm̄. ad Hebre. ij. Debuit ꝑ oīa fratribꝫ
aſſilari. i. debuit ꝑ oīa ſcꝫ naturalia. i. in oī
bus defectibꝫ naturalibꝫ q̄ ꝯſequūṫ naṫaꝫ
fribꝫ aſſilari. vt ſcꝫ eēt natꝰ. educatꝰ. paſſi/
bilis. mortalis. ꝛ hmōi. Et h iō vt ibi ſeq̄ṫ
vt miſericors fieret actu. vicꝫ q̄ natura ab
eterno erat miſericors ꝛ fideľ. i. nullū fal/
lēdo. Hec Gorra. Spōſa hͦ. i. hūana na/
tura fuit traducta ī domū ſpōſi in aſceſiōe
xp̄i qn̄ naṫa hūana itroducta ē ī thalamū
celeſtē Canti. j. Introduxit me rex ī cellaꝫ
vinariā. Ex his nuptijs ſecute ſunt alie q̄
ſunt inter xp̄m et eccleſiā. De quibꝫ apoſto
lus dicit Ephe. v. Uiri diligite vxores ve
ſtras ſicut xp̄s eccleſiam. et tradidit ſeipm̄
pro ea. vt ipam ſanctificaret lauacro aque
in verbo vite. vt exhiberet ipe ſibi gl'oſam
eccl'aꝫ. nō habenteꝫ maculā neꝙ rugā aut
aliq̄d hmōi. ſed vt ſit ſancta ꝛ immaculata
Et poſt pauca dicit. Sacramentum hoc
magnū eſt. dico aūt in xp̄o et eccl'a. i. inter
xp̄m et eccleſiam. In his nuptijs pulcer ē
ſponſus. pulcra et ſponſa. Juuenis ē ſpō/
ſus. virgo eſt ſponſa. De pulchritudīe ſpō
ſi dicitur in ps. Speciosus forma pre filijs
hominū. De pulchritudīe ſpōſe dr̄ Canti.
iiij. Ecce tu pulcra es amica mea. De vtri/
uſꝙ virginitate dicit Iſaie. Habitabit iu
uenis cū virgine. Ornatus eſt ſpōſus. q̄a
amictus lumine ſicut veſtimento. Ornata
ſponſa. qꝛ aſtitit in veſtitu deaurato. circū
data varietate Prouer. vltimo. Fortitu/
do ꝛ decor indumentū eius. Sed diceret
quis. Cetera bene cōueniūt. ſꝫ neſcio quō
dicis ſponſam eccleſiā. pulchram et inſuꝑ
virginem. Quomodo em̄ pulchra de qua
dr̄. ymo ipſa de ſe dicit. Nigra ſum ſed for
moſa. Quō dicis eam ṽginē q̄ fornicaria
appellaṫ Ozee. j. c. vbi dr̄ Sume tibi mulie
rem fornicariā. Et ſm gloſam. verbū ē pa
tris ad filiū vt ducat ſibi eccleſiā fornicari
am. i. eccleſiā ex gētibꝫ. Rn̄deo ꝙ eccl'a con
ſideraṫ dupl'r. Uel ſm ſtatū pdeſtinatiōis
in iuſtis et innocentibꝫ. ꝛ ſic ſemꝑ formoſa
et virgo. Uel ſm ſtatū pn̄tis iuſticie. et ſic
nigra eſt ꝛ fornicaria. Quia denigraṫ ſepi/
us vicijs. ꝛ fornicatur cum alienis. ſcꝫ de/
monibus. Sicut dicit propheta ex per/
ſona dei. Tu autem fornicata es cū ama/
toribꝫ multꝫ. tantū modo reuertere. ꝛ ego ſu/
ſcipiā te. Itē eccl'a adhuc ꝯſideraṫ dupli/
citer. vno mō vt a pͥncipio fideliū ꝛ a pͥnci
pio fundatōis ſue. ſic ſcdm̄ ſe totā ꝯſidera
ta eſt pulcra ꝛ formoſa ꝛ virgo. qꝛ ab initio
q̄ deꝰ noticiā et fidē ſui pꝛibꝫ inſpirauit ſꝑ
fuerūt aliq̄ iuſti rectā fidem de deo tenen/
tes. Sicut ſaluator dicit. Incipiēdo a ſan
guine Abel iuſti vſꝙ ad ſanguinē Zacha/
rie. Math. xxiij. Alio mō ꝯſideraṫ eccl'a vt
eſt vocata in multa pte de gentibꝫ. ꝛ ſic po/
teſt dici fuiſſe nigra olim. ſed nunc formo
ſa. olim fornicaria. nūc ṽgo. quia caſtitas
mentalis recupaṫ ꝑ pn̄iam. licet corporal'
nō ſm Hiero. ad Euſtochiū. xxij. q. v. Si
Paulus. Dicit etiā Bern̄. ſup cātica xxvj
ſermōe. ꝙ hoc etiā poteſt intelligi de eccl'a
militante. que nigra eſt propter conuerſa/
tionē tetram. quā prius habuit. ꝓpter ema
ginē huius mundi. Nunc vero eſt formo
ſa ꝓpter celeſtem ſimilitudinē. quā ſibi cō/
mutauit ambulans in nouitate vite. Hec
ille. He nuptie fuerunt nunciate in patri/
archis. ſcꝫ per Abrahe ſpōſionem. quādo
credidit deo et reputatū eſt ei ad iuſticiā.
Procate per angeli ſalutationem. Cōtra/
cte per verbi incarnationē. Conſummate
in chriſti crucifixione. quando pfluxit ſan/
guis et aqua in redemptoꝫ Joh. xix. Tūc
em̄ ſicut de latere Ade dormiētꝫ formata

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

eſt Eua. Hic de latere xp̄i ī cruce pendētꝭ formata ē eccl'a. Facte ſunt āt he nuptie in chana galilee. i. ī celo trāſmigratōis. Quia ex magno zelo caritatꝭ quā hūit xp̄s ad eccleſiā dedit ſe ꝓ ea. Iuxta q̄d ipē dicit per ꝓpham. Zelus dom⁹ tue comedit me. B

Dixi ſecundo ꝙ cōſiderāde ſunt alie nuptie allegorice ꝛ morales. gr̄a ꝛ pietate amabiles. q̄ ſepe fiūt int̄ deū ꝛ fidelē aīaꝫ. Iſte nuptie ſepe celebrāt̄ ī ꝯuerſiōe pctōꝝ. Deſpōſat̄ eīm aīa deo. vt dr̄ Oſee. ij. ca. Spōſabo te mihi ī iuſticia ꝛ iudicio ī miſcdia ꝛ miſeratiōibꝫ. Iſtō m̄rimoniū figuratū eſt in ꝯiugio Moyſi et ethiopiſſe. Nūeri. xij. De q̄ dic̄ Bern̄. Moyſes duxit ethiopiſſam. ſꝫ nō ei⁹ potuit mutare coloreꝫ. Sed xp̄s quā adamauit adhuc ignobilē ꝛ fedā glo'ſaꝫ ſibi exhibuit. Vn̄ ī ꝯiugio nr̄o ꝟgines corrūpunt̄. in ꝯiugio ꝟo xp̄i corrupte reſtaurāt̄. He nuptie iniciāt̄ ꝑ ꝯtritōꝫ cordis. ꝛ verā fidē de remiſſione pctōꝝ. Oſee ij. Spōſabo te mihi in fide. Ratificant̄ in ſancta opatione. ꝛ ħ tūc cū hō adheret deo exiſtēs vn⁹ ſpūs cū eo. j. Cor. vj. Cōſūmāt̄ in gl'e adeptōe. qn̄ tenebit eū ſponſa. vt nūq̄ꝫ eū dimittat. Cantic. iij. In his nuptijs dꝫ eē triplex bonū. ſcꝫ fides. ne vnq̄ꝫ aīa a ſpōſo ſuo xp̄o adulteret̄ cū diabolo. timēſ illud ps. Perdidiſti oēs q̄ fornicāt̄ ab s te Scd̄o ꝓles bonoꝝ opm̄. q2 maledicta ſterilis q̄ nō pepit Exo. xxiij. Sic apl's dicit Q2 mulier ſaluabit̄ ꝑ filioꝝ generatiōeꝫ. j. Thio. ij. id eſt. ꝑ bonoꝝ opatione. Tertio reqrit̄ ſacramētū. i. inſepabilitas vt nunq̄ꝫ ſepet̄ a xp̄o Oſee. ij. Spōſabo te mihi in ſempiternū. Bn̄ dicit in ſempiternū. quia de⁹ ex his nuptijs aīaꝫ trāſfert in celū. vbi celebrat cū ea nuptias eternales. vt dicit̄ Mat. xxij. Vn̄ figurāt̄ ille nuptie celeſtes ꝑ nuptias Aſueri regꝭ ꝛ Heſter. Aſuer⁹ interp̄tat̄ btitudo Heſter ītep̄tat̄ hūilis. q2 nō niſi hūiles ſuſcipiet xp̄s ad illas nuptias. Lu. xiiij. Cū vocat⁹ fueris ad nuptias diſcube in nouiſſimo loco. Et ſeq̄t̄. Quia oīs q̄ ſe hūiliat exaltabit̄ In his ḡ nuptijſ aq̄ mutat̄ in vinū. Nā ī p̄mis aq̄ vindicte diuie mutata ē in vinuꝫ amoris. In ſcd̄is aq̄ legaliū figuraꝝ mutata ē ī vinū ſpūaliſ intelligētie. q2 eccl'a ꝟba legꝭ recipit vt ſpiritualia. Ioh. vj. Verba q̄ locut⁹ ſū vobis ſpūs ꝛ vita ſunt. In vltimis ꝟo nuptijs q̄ ſunt int̄ deū ꝛ aīaꝫ mutat̄ aqua voluptatꝭ ſecularis in dulcedinē ſcīe ꝯtēplatiōis et deuotiōis. qn̄ guſtato ſpū. deſipit aīe oīs caro. vt dicit Gre. Habēt ꝛ iſte nuptie ſuas ydrias. Nā p̄me nuptie int̄ deū ꝛ hūanā naturā ſcꝫ int̄ q̄nq̄ꝫ ſenſus exteriores ꝛ cor ſextū. q̄s de⁹ ꝑ ſuā incarnatiōeꝫ mirabiliter in nobis reparauit ꝛ repleuit. cum alias an̄ ei⁹ incarnationē fuiſſent q̄ſi vacui. vt dicit Bern̄. in li. de amore dei ꝟſus finē ī nuptijs q̄ ſunt int̄ deū ꝛ aīaꝫ ſūt ſex ydrie tribulatōes. de q̄bꝫ Iob. v. dr̄. ſcꝫ fames. ſitis. frig⁹. calor. laſſitudo. īfirmitas ꝛ mors Que oīa repleta ſūt caritate p⁹ incarnatōꝫ xp̄i ꝛ vnionē ei⁹ cū eccl'a. Ita vt hoīes agētes p̄niaꝫ. iſta nedū nō refugiūt ſꝫ etiā amplectūt̄. vt dic̄ Bern̄ In his tertijs nuptijſ q̄ ſūt int̄ deū ꝛ hūanā aīaꝫ ſūt ſex ydrie. ſ. ſex genera ꝯtēplatiōis. put hō ex ſex creaturis ꝯcipit ſibi gaudiū ſpūale ꝑ gr̄aꝫ inhabitantē. Primū eſt circa creaturas que habēt eē tm̄. Scd̄m circa ea q̄ viuūt. Terciū circa ea q̄ ſentiūt. Quartū circa ea que diſcernūt vt hō. Quītū circa ea q̄ app̄hēdūt vt āgel⁹ Sextū circa ea que ſunt incōp̄heſibilia. vt eſt d̄s trinitas creator iſtoꝝ. Dem⁹ ḡ opaꝫ ꝛ diligentiā frēs kmi vt haſ nuptias cuſtodiā⁹ ſolicite ne rūpam⁹ deo nr̄o fidē dyabolo adherēdo ꝑ pctm̄. Ne ſimus ſteriles a bonis torpēdo. ne violem⁹ ſacramētū an̄ finē vite nr̄e bonū deſerēdo

Dixi tertio ꝙ in ꝟbis p̄miſſis ꝯſiderāde ſunt nuptie que ſemꝑ fiūt et cōtinuant̄ inter hoīeꝫ ꝛ hominē. i. inter virū ꝛ feminā. et ſunt multum vtiles. Et certe vtiles. Nam coniugium in lege nature inſtitutum eſt in officium. Geneſis primo. ꝛ nono. Creſcite et multiplicamini. Secundo in lege ſcripta fuit approbatuꝫ in remedium. vt propter fornicationeꝫ vnuſq̄ſq̄ꝫ haberet vxorem ſuam. Tertio in lege noua confirmatū per xp̄m tanq̄ꝫ ſignū ſacramēti inter ip̄m et eccleſiā. Ephe. v. In officiū natē fuit inſtitutū. vt ſcꝫ fieret ꝓpagatio ſpeciei. In remediū ꝯcupiſcētie vt ꝯſulat̄ infirmitati ꝛ vitet̄ culpa. Et ī ſignū ſacramēti. vt ī reuerētia habeat̄. Hodie tamen eſt tam in officium q̄ꝫ in remediuꝫ. Et ido coniugium eſt valde eccleſie vtile. q2 q̄dāmodo perpetuat eccleſiā et reddit eā quaſi immortalem. Unde Sapientie. iiij. dicit̄

O q̄ȝ pulcra eſt caſta generatio cum cha/
ritate. ſc̄m Rabanū ꝛ Holgot. Et ſequitur
Immortalis eſt memoria illius. q꞉ et apō
deū nota eſt et apud hoīes. Immortalis
dr̄. q꞉ nūq̄ȝ vſqȝ in finē deficiēt boni in ec/
cleſia dei. Vez q꞉ iſte ſtatus cōmunior eſt
ceteris in eccl'a ꝛ ad ip̄m indifferēter ſepiꝰ
ꝯcurrūt om̄s. q̄ tñ ignorāt ſe debite diſpo
nere ad illū ꝛ regulate viuere in illo. ¶ B
¶ Idō de q̄tuor circa h̄ videamꝰ. Primo
igit̄ videndum eſt q̄liter vxor ſit eligenda.
Scd̄o qualiter corrigēda. Tertio qualit̄
dirigēda ꝛ regēda Quarto qualr̄ diligēda
Eſt em̄ vxor eligēda diſcrete. dirigēda mā
ſuete. corrigēda ſecrete. diligēda cōplete.
Ut ſit electio ꝑ diſcretaȝ deliberationem.
directio ꝑ manſuetā gubernationē. corre/
ctio ꝑ diſcretā informatōez. ꝛ dilectio per
cōpletā cōicationem. Primo ḡ vxor eſt eli
gēda diſcrete nō ſubito nec p̄cipitanter ra
pienda. eo ꝙ talis feruor in p̄ncipio parit
penā in futuro. Exemplū hēmꝰ in Sichē
Gen̄. xxxiiij. q̄ ad p̄mum aſpectū dyne filie
Jacob eā rapuit ꝛ mori voluit niſi eā du/
cere poſſet. q̄d ꝛ fecit. Sed q̄d factum eſt.
certe cū tota ipſe poſteritate ſua ꝛ ciuitate
occiſus eſt. Nō igit̄ in eligēda vxore habea
tur talis aſpectꝰ ad formā vel ad ſpēm mu
lieris. ꝓpt̄ quā multi ꝑierūt Eccl. ix. Non
ad diuitias. nō ad parētes. ſed p̄cipue ad
bonos mores. Nā intm̄ eſt groſum nego/
ciū bñ nubere ꝙ teſte Salomōe donū di
ꝓprie reputat̄. Prouer. xix. Domꝰ ꝛ diuitie
dant̄ a parētibꝫ. a dn̄o vxor bona. Diſtin/
guit Ariſto. viij. ethicoꝝ. c. iij. ſpēs amicicie
viȝ vtile. delectabile. ꝛ honeſtū. h̄ eſt ꝓpter
bonos mores. ꝛ iſta ſola eſt ꝑfecta aīcicia.
et quicq̄d eſt boni in duabꝫ p̄mis ſpēbꝫ. to
tū eſt in iſta. vnd̄ iſta ꝓprie ſola eſt amicicia
māſiua. Amicicia ꝓpt̄ vtile q̄ eſt mercatorū
ꝛ ſenū trāſit beneficio vtilitatis ceſſante.
Amicicia ꝓpt̄ delectabile q̄ eſt iuuenū. ceſ/
ſat velociter delectatiōe trāſeūte. Et ideo
dicit Ariſto. ꝙ amicicie iuuenū ſunt de fa
cili trāſmutabiles ꝓpt̄ duo. Primo q̄a ſc̄m
etatē variamꝰ delectatōez. nō em̄ eadeȝ de
lectatio placet adoleſcēti q̄ placet puero.
Scd̄o q꞉ incipiūt amare. nō ex ꝑfecto iu/
dicio rōnis ſȝ ex paſſione. paſſio autē cito
trāſit. ꝛ ideo velociter amāt ꝛ velociter ceſ/
ſant. Sȝ tertia amicicia q̄ eſt ꝓpt̄ bonū ho
neſtū hȝ iſtas ꝯditōes. q꞉ manſiua ꝛ rara.

q꞉ fūdat̄ ſuꝑ bonos mores. que ī v̄tuoſis
ſemꝑ manet. Rara aūt eſt. q꞉ pauci ſūt vir
tuoſi. ꝛ indiget hec amicicia lōgo t̄pe ꝛ cō/
uictu ꝛ exꝑientia moꝝ. Und̄ dicit ibidem
Ariſto. Nō eſt ſcire ad inuicē verā dilectio
nē niſi modius ſalis cōſumet̄. Cū igit̄ vi/
ri ad vxorē debeat eſſe amicicia māſiua. ñ
poterit fundari ſuper pulchritudinē. quia
trāſibit illa Prouer. vltiō. Fallax gr̄a va
na eſt pulchritudo. mulier timēs deū ipſa
laudabit̄. Nec poterit fundari ſuꝑ diuiti/
as. q꞉ illa amicicia eſt ꝓpt̄ vtile. et eſt amici/
cia ꝑ accidens. q꞉ bona diligunt̄ ꝛ nō ꝑſo/
na. Vñ Hieroꝰ. lib. j. ꝯ Jouinianū refert
ꝙ Marcia cathonis filia minor cū quere
ret̄ poſt amiſſum maritum. denuo cur nō
nuberet. Rn̄dit ſe nō inueniſſe virū qui ſe
magis vellet q̄ȝ ſua. Quo dicto vt dic̄ Hie
ronimꝰ oſtendit diuitias magis eligi ſole
re q̄ȝ pudiciciā. Hec Jeronimꝰ. Certe nec
hodie pudicicia nec honeſtas morum mo
uent ad nuptias. ſȝ tm̄ diuitie ꝛ libido Et
ideo nec ꝑſeuerat amicicia. nec ꝓuenit ꝓ/
les apta. Vñ Chriſo ſuꝑ Math. omel. j.
Salomon genuit booz de Raab. Qui in/
quit ſc̄m imperium dei accepit vxorem a
deo ꝓmiſſam in v̄tute generat filios etiā
in ſeipſis virtutes habentes. Boos enim
interp̄tat̄ robur. Qui aūt accipiūt vxores
ex ꝓmiſſione dyaboli in infirmitate gene/
rant filios nec valētes nec fortes niſi ī ma
lo et ad penam ſue irregularitatis nō ad
gaudium ꝛ ꝯſolationem. Et infra Boos
genuit Obeth q̄ interp̄tat̄ ſubditus. Hic
autē q̄ diuitias eligunt et nō mores. pul/
critudinē et nō fidem. et quod in meretri/
cibus ſolet queri hoc in ꝯiugibꝫ optant. ꝓ
pterea nō generant filios ſubditos vl' ſibi
vel deo. ſed ꝯtumaces ꝯtra ſe et ꝯtra deū.
Hec ille. Huius exemplū habet̄ expreſſe
Thobie. vj. vbi Sara filia Raguel' ſepteȝ
viris tradita fuerat quos ſingulos prima
nocte demon quidam nomīe Aſmodeus
ſuffocauit. virgine manente intacta. Ciō
cum Raphahel ſuggereret minori Tho/
bie vt eam duceret. ꝛ ꝙ ſibi debebat̄ vxor
Timenti ei dixit. Audi me et oſtendā tibi
quibus preualere poteſt demonium. Hij
ſunt naqȝ q̄ coniugiū ita ſuſcipiūt vt deū a
ſe et a ſua mente excludant et ſue libidini
vacent ſicut equus et mulus. in quibꝫ nō
eſt intellectꝰ. habet ſuꝑ eos p̄tatē demon.

Tu aũt cũ acceperis eã ingreſſus cubicu/
lũ. ꝑ tres dies ↄtinẽs eſto ab ea. nihil aliud
niſi orõnibus vacabis. Trãſacta aũt ter
tia nocte accipies virginẽ cuʒ timore dei.
⁊ magis filioꝝ amore ꝙ̃ libidinis eam du
ces. ⁊ habebis in vxorẽ. vt in ſemĩe abrae
benedictionẽ in filijs conſequaris. Refert
methodius martyr ĩ libello ſuo. ⁊ Rober/
tus Holgot ſup librũ Sap. c. x. ⁊ c. iij. ꝙ
vt colligitur ex hiſtoria Geñ. vj. Cũ cepiſ/
ſent homĩes multiplicari in terra et filios
ꝓcreaſſent Anno. cc. a creatione mundi vi/
dentes filij dei. i. filij ſeth. filias cham. ꝙ eſ
ſent valde pulchre. acceperũt ſibi vxores.
Et qꝛ tñ eas diligebant ꝙ abutebanṫ mu
tuo vxoribꝫ fratrũ ſuorum. ideo dñs viſa
eorũ malicia induxit diluuiuʒ. Ideo vxor
volenti nubere eſt eligenda diſcrete. exem
plo abrae. q̃ adiurauit eliezer ſeruũ ſuuʒ ꝙ
nõ acciperet vxorem filio ſuo yſaac de filia
bꝰ chanaan Geñ. xxiiij. Sic iacob ſibi etiã
mature ꝓuidit de vxoribus ſeruiẽs ꝓ illis
xiiij. annis Geñ. xxix. Non ſicut noſtri qui
ad vnã ⁊ primã viſionẽ femine in corea vel
ad vnã collocutionẽ blandam cum ea. ſta/
tim deſponſanṫ ei clãdeſtine. Quod apud ca/
tholicos debʒ eſſe vituperabile. cũ ⁊ apud
paganos illicitũ reputareṫ. Nã prout reci
tat Ambro. de quadã virgine q̃ cũ optare
tur a viro q̃dam rñdit. Maritũ nõ eſt eli/
gere meũ ſed parentũ. Scđo vxor ẽ regen
da mãſuete. nõ cũ tyrãnide. nõ cũ auſteri
tate vel rigore. verbis nõ verberibꝫ. amo/
re nõ timore. dulcedine non amaritudine.
Coloſ. iij. Uiri diligite vxores vr̃as. ⁊ no/
lite amare eſſe ad illaſ. Uñ vt dicit Rober
tus Holgot ſup librũ Sap. ca. iij. Muli
er ideo formata eſt. nõ de capite. nõ de pe/
de. ſʒ d̃ coſta. in ſignũ ꝙ nec debet eſſe dña
nec ancilla. ſed ſocia viro ſuo. Sicut no/
tat eĉ mgr̃ ſniarũ. ij. diſ. xviij. ⁊ tale regimẽ
cum cõcordia eſt. Tria enĩ ſunt in q̃bꝰ ſpi/
ritusſctũs dicit ſibi bñplacitum eſſe Ecci.
xxv. In tribꝫ bñplacitũ eſt ſpiritui meo. q̃
ſunt ꝓbata coram deo ⁊ hominibꝫ. cõcordia
fratrũ. amor proximoꝝ. ⁊ vir ⁊ mulier be/
ne ſibi ↄſentiẽtes. Tertio vxor eſt corrigẽ/
da ſecrete nõ cũ cõfuſione vel verecundia
publice vel ↄtemptibiliter arguẽda. Unđ
Uarro dicit. Cõiugis viciũ aut tollendũ
aut ferendũ. Qui tollit viciũ cõmodiorem
cõiugem efficit. q̃ fert. ſeipm̃ efficit meliorẽ
Et iđo merito fuit arguẽda ſeuera auſteri
tas triũ viroꝝ. De quibꝫ narrat Ualerius
libro. vj. ca. iij. Quoꝝ pmꝰ vocabaṫ Sul/
picius gaius. Hic publice vxorem repudi
auit. qꝛ in publicũ prodierat diſcoopto ca/
pite. Scđs dicebaṫ Sempronianus ſo/
phus q̃ ſimiliter vxorẽ repudiauit. qꝛ au/
ſa ẽ ludo ſe ſpectare marito ignorãte. Ter
tius dicebaṫ Metellus. hic vxoreʒ ꝓ eo ꝙ
vinũ biberat fuſte ꝑcuſſit. Unoquoqʒ exi/
ſtimante optime illã violate ſobrietatis pe
nas exoluiſſe. Unde q̃cunqʒ femina vini
vſum ĩmoderate appetit virtutibꝫ ianuam
claudit ⁊ vicijs aperit. Hec Ualeriꝰ. Non
ſic fecit Job q̃ vxorẽ licet peſſimaʒ argue/
bat ſed ſecrete et modeſte. Quaſi inq̃t vna
de ſtultis mulieribꝫ locuta es. Job. ij. Nõ
dixit. ſtulta es. ſed q̃ſi ſtulta. vel quaſi vna
de ſtultis. O vbi ſunt noſtri q̃ eas mere/
trices vocant. nec noĩe ꝓprio appellant. Nõ
ſic fecit helcana vir ille bonꝰ. pater Samu
elis ꝓphete. q̃ vxorem ſuã annã corrigens
ait. Anna cur fles. quare nõ comedis. q̃obrem
affligitur cor tuũ. Noſtri aũt dicunt.
Comede meretrix peſſima. Nõ gratis nõ
comedis. forte cogitas de alio. Quarto vx
or eſt diligenda cõplete. Iſtã cõpletioneʒ
caritatis ⁊ amicicie q̃ eſſe debet inter virũ
⁊ vxorem aplꝰus mẽſurat tripliciter. Pri/
mo modo ꝑ dilectionẽ dei ad eccleſiã. q̃ fu
it maxima. Alio modo ꝑ dilectionẽ viri ad
corpus ꝓpriũ. Tertio modo ꝑ dilectioneʒ
viri ad ſeipm̃. Pro pmo dicit ad Ephe. v.
Uiri diligite vxores vr̃as. ſicut xp̃s dile/
xit eccleſiã. ⁊ tradidit ſemetipm̃ ꝓ ea. Pro
ſcđo dicit ꝙ viri debent diligere vxores ſi
cut corpus ꝓpriũ. Pro tertio dicit ꝙ debẽt
diligere eas ſicut ſeipos. Nec ĩmerito bo/
ne vxores ſunt ita diligende. Sunt enim
bone vxores grate in cõuiuendo. in cõdo
lendo ⁊ in cõmoriendo. Unde narrat Ua
lerius de regina vxore metridatis lib. iiij.
ca. v. Que intantuʒ amauit virum ꝙ tonſis
capillis habituqʒ virili aſſumpto. equis et
armis ſe aſſuefecit vt virum fugientẽ. per
terras extraneas ſequereṫ. Rare hoc faci/
unt vel nulle noſtris temporibꝫ. q̃ mox fu
giente marito alteri adherent. Narrat eti
am quomõ romanus graccus cum duos
apprehendiſſet ſerpentes. maſculũ et femi
nam. certificatus fuit ꝑ aruſpiceʒ ꝙ dimiſ
ſo maſculo, vxor ſua moreretur celeriter.

dimiſſa femina ipſe moreretur. Ille ſtatim fe
minā mitti iuſſit. ſuſtinuitqꝫ in ꝯſpectu ſuo
ſeipſm interitu ſerpentis occidi. Ecce amor
viri ad vxorem. qꝛ potiꝰ elegit mori qꝫ vxo
rem ꝑmitteret. Scḋo ſunt vxores grate
⁊ pie in ꝯdolendo. Narrat Valeriꝰ ibidē.
Q: cū lacedemonij a ſpartanis eēnt capti.
⁊ ad decollandū in carcere ſuati. cōiuges
eorū velut allocuture viros ſuos ꝑituros
intrauerūt carcerē. impetrato a cuſtodibꝫ
aditu. cōmutataqꝫ veſte ꝑ ſimulationē do/
loris velatis capitibꝫ eos abire paſſe ſunt
⁊ ſaluti reſtituerūt. Sꝫ heu nr̄i tp̄is femi
ne nō ſolū nō zelant ꝓ ſalute viroꝝ. ſꝫ etiaꝫ
quedā mortis venena aut interitū ꝑ alios
ꝓpinant. Tertio ſunt grate in cōmoriēdo.
Narrat Hiero. ꝯtra Iouinianū li. j. qꝫ in/
di ⁊ oīes pene barbari vxores plurimas
hn̄t. Apud indos lex eſt vt vxor cariſſima
cū marito defuncto cremet̄. he igit̄ conten
dunt inter ſe amore viri. ⁊ ambitio ſumma
certantiū eſt ad teſtimoniū caſtitatis. Ita/
qꝫ victrix in habitu. ornatuqꝫ priſtino iux/
ta corpus defunctū accubat. amplexās il/
lud ⁊ oſculans. ⁊ ſuppoſitos ignes pudici/
cie laude ꝯtemnens. Ecce qꝫ grata mutui
amoris apud paganos inter ꝯiuges indi
cia. Nos igit̄ tanqꝫ xp̄iani ꝑmiſſa ſtudea/
mus ſuare qꝫtinus ꝯiugiū noſtrum poſſit
nobis eſſe nō culpa ad damnationē ſꝫ me/
ritū ad ſalutē eternā. Ad quā nos deꝰ qui
regnat ꝑ īfinita ſecl'a ꝑducere dignet̄. Am̄

De eadem dn̄ica. III. Sermo. XXI.

Omnis homo pri-

mum bonū vinū ponit. et cū ine/
briati fuerint dat qḋ deteriꝰ eſt.
Ioh. ij. ca. Sicut dicit magnū ſidus eccle
ſie beatꝰ Augꝰ. in libro de libero arbitrio.
⁊ in li. de v̄bis dn̄i. Virtutes qbꝫ recte viui
tur. magna bona ſunt. Species aūt quo/
rumlibet corporum ſine quibus recte viui
poteſt minima bona ſunt. Potentie vero
anime ſine qbus recte viui non pōt media
bona ſunt. Hec ille. Vult Augꝰ. diſtigue/
re in rebꝫ humanis triplicē differētiā eſſe.
ſcꝫ qꝛ quedā ſunt bona ſupma. quedā infi/
ma. quedā media. Cui ꝯcordat thema no
ſtrū qḋ recōmendans ꝓuidentiā hūanaꝫ.
dicit qḋdam vinū bonū ꝑmo apponi. qḋ/
dam vero poſtea apponi. qḋ deteriꝰ eſt. nō
tn̄ ſimpliciter malū. ꝑ qḋ ex ꝯſequēti innu/
it quoddā vinū eſſe infimū. ⁊ ſic maluꝫ de
ſe. Scḋm h̄ in v̄bis ꝑmiſſis tangunt̄ tria.
Primo gratie diuīe tanqꝫ boni vini electio.
cū dicit̄. Omis homo ꝑmū vinū bonū po
nit. Scḋo malicie ⁊ culpe diabolice reie/
ctio tanqꝫ vini peſſimi. ⁊ hoc ꝑ cōparatio/
nē ad bonū. qꝛ vbicūqꝫ fuerit vnū oppoſito
rū. ibi ⁊ reliquuꝫ. ⁊ oppoſita iuxta ſe poſita
magis eluceſcūt. Tertio crapule hūane re
gulatio. cū dicit̄. qḋ deterius eſt. Primū vi
nū eſt laudabile. ſcḋm vituperabile. tertiū
tolerabile. Primū omino purū. ſcḋm oīno
feculentū. tertiū indifferens. Primū ponit
xp̄s. ſcḋm diabolus. tertiū caro ⁊ mūdus.

Dixi primo qꝫ in v̄bis ꝑ/ A
miſſis tangit̄ gra
tie diuine tanqꝫ boni vini electio. cū dicit̄.
Omis homo ꝑmū bonū vinū ponit. Iſte
hō pōt dici xp̄s. De quo dr̄ in pluribꝫ locꝭ
Homo qdaꝫ fecit cenā magnā Luce. xiiij.
Si aūt fecit cenā aut prandiuꝫ neceſſario
poſuit in ea vinū. Nō eſt autē veriſimile qꝫ
tantus hō regius poſuerit vinū maluꝫ ſed
magnificētia regia dignū. vt dicit̄ Heſter
j. Vinū quoqꝫ magnificētia regia digmuꝫ
apponebat̄. Unde deus pater ex quo facit
hodie tp̄e grē nuptias filio ſuo. vt dicitur
Matth. xxij. ꝓfert vinū electū pro hono/
re ſuo. Ponit aūt xp̄s triplex bonū vinuꝫ.
ſcꝫ cōpunctiōis. deuotiōis ⁊ fruitōis. De
quo ptꝫ in Pſ. Potaſti nos vino cōpūcti
onis. Iſtud vinū homini auertēti ſe a pec/
cato eſt amarū. qꝛ tūc ſentit amaritudinem
et dolorem. ac ſi vinū recens ⁊ forte bibe/
ret. De hoc vino dicit ſaluator Lu. v. Ne/
mo mittit vinum nouuꝫ in vtres veteres.
Et verū eſt quia gratia cōpunctionis non
infundit̄ cordi habēti vetuſtatem peccati.
ſed ambulāti in nouitate vite. Propter qḋ
clamat Aplꝰs. Renouamini ſpiritu men/
tis veſtre Ephe. iiij. Ac ſi diceret. Vinuꝫ
nouum gratie diuīe prope eſt. ideo ꝑpara
te noua vaſa. i. ꝑparate corda veſtra domi
no. Hoc vinuꝫ facit tres effectus. Primo
prouocat peccatorū confeſſionem. Sicut
enim in ebrioſo nullū manet ſecretū. ſic in
compuncto corde ⁊ habēte iſtam gratiam
Prouerbi. xxxi. Nullum ſecretum manet
vbi regnat ebrietas. Qui enim hoc vino
inebriatꝰ fuerit quicqḋ habet in corde re/
uelat. ⁊ quicqḋ diu latuit patefacit. Et ſi/
cut vinum nouū lagenas rumpit. ſic gra/